

O ŽIVOT

Jules Verne

O ŽIVOT

*Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

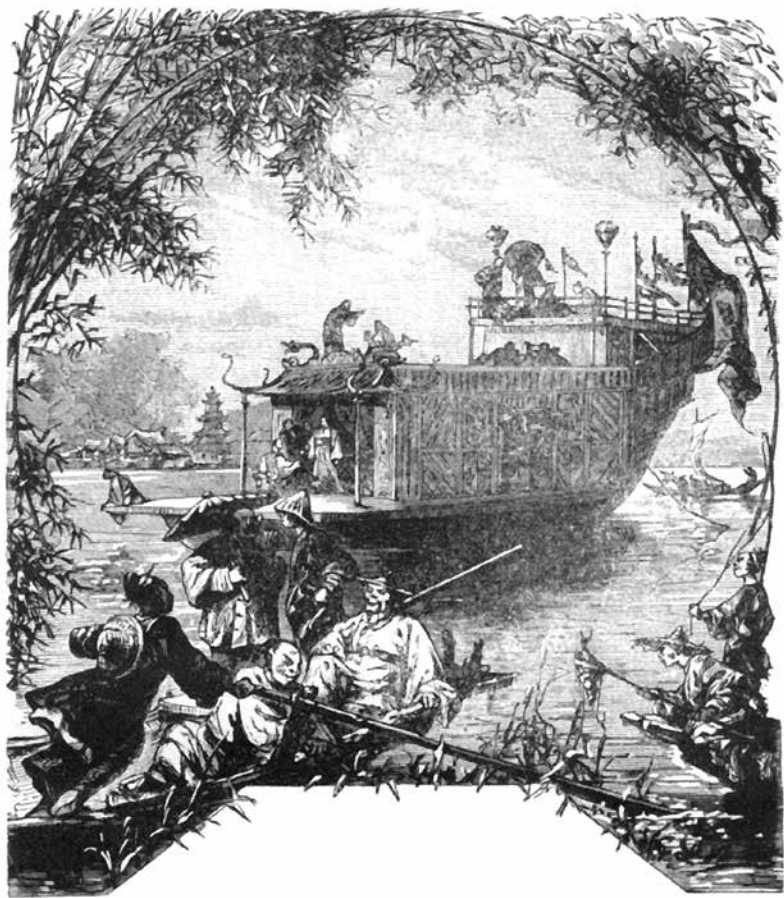
Překlad: Václav Patejdl

Ilustrace: Léon Benett

Obálka © Jiří Miňovský – ARBE, 2020

© DOBROVSKÝ s.r.o., 2024

ISBN 978-80-277-4614-9 (pdf)

Jules Verne
O ŽIVOT

Obsah

I. kapitola	Kde postupně odhalíme povahu a národnost aktérů	5
II. kapitola	Kde jsou Kin-fo a filozof Wang vyličeni v příznivějším světle	15
III. kapitola	Kde se čtenář může porozhlédnout po Šanghaji, aniž by si unavil nohy	26
IV. kapitola	V níž Kin-fo dostane důležitý dopis s týdenním zpožděním	35
V. kapitola	V níž Liu dostane dopis, který by raději oželela	47
VI. kapitola	Jež snad ve čtenáři vzbudí touhu po návštěvě kanceláře Stoletnice	55
VII. kapitola	Jež by byla velice smutná, kdyby nešlo o zvláštní zvyky a obyčeje v nebeské říši	65
VIII. kapitola	Kde Kin-fo učiní Wangovi vážný návrh, který Wang neméně vážně přijímá	77
IX. kapitola	Jejíž konec, jakkoliv zvláštní, čtenáře nepřekvapí	83
X. kapitola	V níž jsou Craig a Fry úředně představeni novému klientovi Stoletnice	95

XI. kapitola	V níž se Kin-fo stane nejslavnějším mužem říše středu	101
XII. kapitola	V níž se Kin-fo, jeho dva ochránci a jeho sluha vydávají na dobrodružnou cestu	113
XIII. kapitola	V níž čtenář uslyší proslulý žalozpěv o Pěti stoletníkových ponůčkách	126
XIV. kapitola	V níž může čtenář bez námahy projít čtyřmi městy v jednom jediném	138
XV. kapitola	Jež uchystá překvapení nejen Kin-foovi, ale snad i samotnému čtenáři	150
XVI. kapitola	V níž se stále svobodný Kin-fo opět vydá na bláznivou cestu	163
XVII. kapitola	V níž se Kin-foova obchodní hodnota opět ocitá na vážkách	172
XVIII. kapitola	V níž se zvědaví Craig s Fryem vydají propátrat podpalubí	184
XIX. kapitola	Která nekončí dobře pro kapitána Jina, ani pro jeho posádku	197
XX. kapitola	Která popíše potíže plavců ve výstroji kapitána Boytona	210
XXI. kapitola	V níž Craig a Fry s velkou radostí pozorují vycházející Měsíc	223
XXII. kapitola	Kterou by mohl napsat sám čtenář, neboť končí nepříliš překvapivě	235

I. KAPITOLA

Kde postupně odhalíme povahu a národnost aktérů

„A přece je třeba přiznat, že život má i dobré stránky!“ zvolal jeden ze stolovníků, který žmoulal sladký leknínový kořen, opřený loktem o lenoch svého křesla s mramorovým opěradlem.

„A špatné také!“ odpověděl v záchvatu kašle druhý, který se málem udusil ostnem znamenité žraločí ploutve.

„Zkusme si zafilozofovat,“ ozval se muž, kterému seděly na nose ohromné brýle s velkými skly zasazenými ve dřevě. „Dnes je člověk v nebezpečí, že se zadusí, a zítra jde všechno stejně hladce, jako mi hladce procházejí hrdlem lahodné doušky tohoto nektaru! To je skutečný život!“

Tak pravil tento epikurejec povolně myslí a vlil do sebe sklenici výtečného horkého vína, které stálo v kovovém čajníku, z něhož lehounce stoupala pára.

„Co se mne týká,“ řekl čtvrtý stolovník, „zdá se mi nejlepší, když člověk nic nedělá a má prostředky na to, aby nic dělat nemusel!“

„Chyba lávky!“ namítl pátý. „Štěstí leží ve studiích a práci. Získat co nejvíce vědomostí je nejlepší cestou ke štěstí...“

„A taky k poznání, že vlastně nic nevíme!“

„Copak to není začátek moudrosti?“

„A kde je její konec?“

„Moudrost nemá konce!“ odvětil filozoficky muž s brýlemi.

„Svrchovaná spokojenost by spočívala ve zdravém lidském rozumu!“

Tu se obrátil první stolovník přímo k hostiteli, sedícímu v čele stolu, tedy na tom nejhorším místě, přesně podle zákonů zdvořilosti. Netečný a roztržitý jen poslouchal, aniž by během celé té rozpravy *inter pocula**) cokoliv prohodil.

„Počkejme! Co soudí náš hostitel o těchto pijáckých řečech? Pokládá dnes existenci za dobrou, či špatnou? Je pro, nebo proti?“

Hostitel nedbale chroupal několik dýňových jader a na otázku odpověděl tak, že opovržlivě našpulil rty jako člověk, jehož nic nezajímá.

„Ech?“ vydechl.

Tento výraz charakterizuje netečné lidi. Vyjadřuje všechno a nevyjadřuje nic. Existuje ve všech jazycích a měl by být pojat do všech slovníků na zeměkouli. Je zřejmě prvotřídním úšklebkem.

Pět stolovníků, které si tento znuděný ignorant zval z dlouhé chvíle, na něj naléhalo argumenty, každý ve prospěch svého tvrzení. Chtěli znát jeho mínění. Zprvu se zdráhal odpovědět, ale nakonec se vyslovil asi tak, že život v sobě nemá nic dobrého ani nic špatného. Podle jeho mínění byl ve svých projevech dost malicherný a nijak zvlášť zábavný!

„To se skutečně podobá našemu příteli!“

„To se mu to mluví, když žádná vráska dosud nezkalila jeho klid!“

„A když je mladý!“

„Mladý a zdravý!“

*) Mezi poháry

„Zdravý a bohatý!“

„Velmi bohatý!“

„Přebohatý!“

„Snad až příliš bohatý!“

Tyto výkřiky křižovaly vzduch jako prskavky ohňostroje, aniž by vyloudily úsměv na hostitelově lhostejné tváři. Pouze zlehka pokrčil rameny, jako člověk, který nikdy, ani na jedinou hodinu, dosud nelistoval v knize vlastního života, dokonce ani nerozřezal jeho první stránky!

A přece bylo tomuto netečnému muži nejvýš třicet a jeden rok, byl kupodivu zdravý, měl značné jmění, jeho duch nebyl nevzdálený a důvtipem vynikal nad průměr. Těšil se všemu, čeho se tolika jiným nedostává, aby patřili ke šťastným na tomto světě! Proč tedy nebyl šťastný?

Proč?

Tu se ozval filozof a vznešeně jako vůdce antického sboru pravil:

„Příteli, nejsi-li šťasten na světě, je tomu tak proto, že tvé štěstí nezažilo svého protikladu. Je to tím, že se štěstím se to má jako se zdravím. Dovede ho užívat jen ten, kdo o ně někdy přišel. Ty jsi nikdy nebyl nemocen... Rozuměj: ty jsi nebyl nikdy nešťastný! To schází tvému životu. Kdo je s to, aby ocenil štěstí, nedotkne-li se ho nikdy neštěstí, třebaš jen na okamžik?“

A po této promluvě plné moudrosti filozof pozdvihl sklenici s pěnivým šampaňským nejlepší jakosti a dodal:

„Přeji trochu stínu slunci našeho hostitele a nějaké neštěstí jeho životu!“

Poté vypil sklenici jedním douškem.

Hostitel přisvědčil posunkem a setrval dále v obvyklé netečnosti.

Kde se tato rozmluva vedla? V některé evropské jídelně v Paříži, Londýně, Vídni, Petrohradě? Hovořilo snad těchto

Filozof pozdvihl sklenici...

šest stolovníků v salónu nějakého hostince Starého nebo Nového světa? Kdo byli tito lidé, kteří během jídla přetřásali takové otázky, aniž by byli opilí?

Francouzi to nebyli v žádném případě, neboť nemluvili o politice!

Šest stolovníků bylo usazeno ve skvostně vyzdobeném salónu střední velikosti. Mřížkami modrých a pomerančových okenních tabulek prosvítaly v tu dobu poslední paprsky slunce. Venku za okny houpal večerní větřík pletenci udržovaných i divokých květin a několik barevných svítlen mísilo svou bledou zář se zmrárajícím denním svitem. Nad okny stěny krásily podmanivé arabesky, obohacené rozmanitými řezbami, představujícími nebeské i pozemské krásy, zvířata nebo rostliny fauny a flóry zplozené obrazotvorností.

Na stěnách salónu, potažených hedvábnými čalouny, se leskla velká zrcadla s dvojími šikmými plochami. Na stropě pohybovala „punka“ křídly z malovaného perkálu a ochlazovala panující horko do přijatelné snesitelnosti.

Stůl byl veliký, černě lakovaný obdélník. Na jeho povrchu nebyl ubrus, a tak se na něm, jako na desce z nejčistšího křišťálu, odráželo četné stříbrné a porcelánové nádoby. Ubrousky byly zastoupeny pouhými čtverci papíru, ozdobenými hesly, kterých měl u sebe každý host dostatečnou zásobu. Kolem stolu byla rozestavena křesla s mramorovými opěradly mnohem výhodnějšími nežli vycpaná opěradla moderních lenošek.

Obsluhu pak obstarávaly velmi sličné mladé dívky, které měly do černých vlasů vpleteny lilie a kopretiny a na pažích koketně navlečeny zlaté nebo nefritové náramky. Vesele se usmívaly a přinášely nebo odnášely objednávky, zatímco druhou rukou půvabně mávaly širokým vějířem, který zesiloval oběh vzduchu, poháněný „punkou“ na stropě.

Oběd vyhovoval nejpřísnějším požadavkům. Nebylo možné si představit něco nádhernějšího nad tuto stylově čistou a zároveň vybranou kuchyni. Tamní Bignon hned poznal, že má co dělat se znalci, a překonal sám sebe úpravou sto padesáti chodů, z nichž se skládalo degustační menu.

Prvním chodem byl předkrm v podobě sladkých koláčků, kaviáru, pečených kobylek, sušeného ovoce a ningpojské ústřice. Pak následovaly v krátkých přestávkách smažená kachní, holubí a čejčí vejce, vlaštovčí hnízda s míchanými vejci, plátky žensenu, jeseteří žábry vařené naměkko, velrybí šlachy v sladké omáčce, sladkovodní pulci, krabí sekaná se žlutky, vrabčí volátka a skopové oči nadité stroužkem česneku, sekaná dušená v mléce z meruňkových jader, smažené oblenice, dušené bambusové výhonky, sladké saláty z mladých kořinek atd. Singapurské ananasy, pražené arašidy, solené mandle, šťavnaté mangivy, ovoce „longjenu“ s bílým masem a „ličí“ s bledou dužninou, ořechy splývavky a sladké kantonské pomeranče byly posledním chodem hostiny, která trvala tři hodiny – hostiny hojně svažované pivem, šampaňským a čchao-čingským vínem, jejíž vybrané menu bylo dovršeno zákuskem z nezbytné rýže vnášené do úst stolovníků malými hůlčičkami.

Posléze nadešla chvíle, kdy mladé služky přinesly nikoliv po evropském zvyku nádoby naplněné vonnou tekutinou, nýbrž ubrousky smočené v horké vodě, jimiž si každý stolovník přetřel obličej s největší spokojeností.

To však byla jen delší přestávka, *far niente* na nějakou tu hodinu, jejíž okamžiky měla přijemnit hudba.

A opravdu, do salónu vstoupil sbor zpěvaček a hudebnic. Zpěvačky byly mladé, veselé, a počínaly si skromně a slušně. Ale jaká to byla hudba a jaký výkon! Mňoukání a kokrhání bez ladu a skladu, povyšující se ostrými zvuky až k nejzazším mezím postizitelným sluchovému smyslu! Nástroje – tedy housle,

jejichž struny se zamotávaly do nití smyčce, kytary potažené hadími kůžemi, pronikavě vřeštící klarinety a harmoniky podobné malým přenosným pianům – byly důstojné písničím zpěvaček, které doprovázely s velkým hřmotem.

Kapelník této hudební kocoviny vstoupil dovnitř a předložil seznam svých hudebních kousků. Hostitel mu pokynul na znamení, že si může zvolit podle libosti, a jeho hudebníci zahráli Kytici z deseti květin, skladbu tehdy velice oblíbenou, pro kterou vznešený svět přímo blouznil.

Poté sbor zpěvaček a hudebnic, jimž už předem bylo dobře zapláceno, odešel a získal si hlučnou pochvalu, které sklídl nemalou hojnost i v sousedních salónech.

Šest stolovníků pak vstalo ze svých křesel, ale jen proto, aby přesedli za jiný stůl, což učinili až po velikých okázalostech a všelijakých poklonách.

Na tomto druhém stole našel každý šálek s víčkem, ozdobeným podobiznou Bódhidharmy, proslulého buddhistického mnicha, stojícího na legendárním voru. Každý také dostal špetku čaje, kterou bez cukru nasypal do vroucí vody v šálku a téměř ihned pil.

A jaký to byl čaj! Nebylo obav, že by jej dodavatel, tedy obchodní dům Gibb Gibb a spol., nařadil nepoctivou příměsí cizího listí, nebo že by čaj již podstoupil první nálev a nebyl už k ničemu, leda k vylití na koberec, ani že by jej nějaký podloudný obchodník obarvil kurkumou nažluto nebo berlínskou modří nazeleno! Byl to císařský čaj v celé ryzosti. Byly to vzácné lístky podobné samému květu, ony lístky z první březnové sklizně, k níž málokdy dochází, neboť strom díky ní hyne, ony lístky, které mohou trhat pouze děti s rukama pečlivě navlečenými v rukavičkách!

Evropan by si nadmíru liboval, nestače dost vynachválit nápoj, který ovšem oněch šest stolovníků srkalo malými doušky

a jako znalci tomu dávno uvyklí nedávali najevo žádné zvláštní potěšení.

Budiž podotknuto, že už ani nebyli schopní ocenit lahodnost tohoto výtečného nápoje. Byli to lidé z dobré společnosti oděni ve zdobném „han-šanu“, lehké košili, „makualu“, krátké tunice, a „yi“, dlouhé říze zapínající se po boku. Byli to muži pohlední, mající na nohou žluté trepky a vyšíváné ponožky, potom hedvábné kalhoty stažené kolem těla šerpou s trásněmi, na hrudi hedvábné náprsenky skvostně krumplované a vějíře za pasem, zrozeni právě v té zemi, kde čajovník poskytuje jednou do roka žeň vonných listů. Na obědě, jehož součástí byla vlašťovčí hnízda, sumýši, velrybí šlachy a žraločí ploutve, si pochutnali, jak zasluhovala vytríbená úprava jídel, přesto ale menu, kterému by se cizinec podivil, nebylo pro ně ničím novým.

Čeho se však nikdo z nich nenadál, byla zvěst, kterou uslyšeli z hostitelových úst, když se zrovna chystali vstát od stolu. Teprve v tu chvíli se dozvěděli, proč byli toho dne pozváni na hostinu.

Šálky byly dosud plné. Bylo na něm, aby ten svůj vypil jako poslední. Netečný hostitel se však lokty opřel o stůl, a upíraje oči do prázdna, pronesl tato slova:

„Přátelé, poslouchejte mě a nesmějte se. Dospěl jsem k rozhodnutí. Hodlám do svého života uvést nový živel, který snad zažehná jeho jednotvárnost! Pochodím dobře nebo pochodím špatně? O tom mne poučí budoucnost. Tato hostina, na kterou jsem vás pozval, je mým rozloučením s mládeneckým životem. Za patnáct dní budu ženatý a...“

„A budeš nešťastnějším z lidí!“ zvolal optimista. „Pohledme! Znamení jsou ti nakloněna!“

Skutečně: zatímco svítilny prskaly a vrhaly bledý svět, straky štěbetaly na okenních arabeskách, a čajové lístky plavaly svís-

le v šálcích. Taková znamení se nemohla mýlit! Proto všichni blahopřáli hostiteli, jenž vyslechl jejich poklony zcela chladně. Přestože však nezmínil jméno té, která byla vyvolena stát se jeho „novým živlem“, nikdo nebyl tak neskromný, aby se ho na to zeptal.

Filozof se však ke všeobecným projevům blahopřání nepřidal. Maje paže založeny, oči přimhouřeny a ironický úsměv na rtech, nezdál se být spokojen ani s gratulanty, ani s tím, jenž blahopřání přijímal.

Najednou mu položil hostitel ruku na rameno a zeptal se hlasem, jehož tón nebyl tak klidný jako obvyčejně:

„Copak jsem příliš starý, abych se oženil?“

„Nejsi.“

„Příliš mladý?“

„Tím méně.“

„Nebo myslíš, že dělám chybu?“

„Možná!“

„Ta, kterou jsem si vyvolil a kterou znáš, je obdařena vším, co mě může učinit šťastným.“

„Vím to.“

„Nuže?“

„Ty sám nejsi obdařen tím, čeho je třeba ke štěstí! Nudit se sám v životě je zlá věc! Nudit se ve dvou je věc ještě horší!“

„Cožpak nebudu nikdy šťastný?“

„Nebudeš, dokud nepoznáš neštěstí!“

„Neštěstí ke mně nemá přístup!“

„Tím hůře, protože pak pro tebe neexistuje žádný lék!“

„Ach, ti mudrci!“ zvolal nejmladší ze stolovníků. „Není radno je poslouchat. Jenom by poučovali! A kolik pouček dokážou vymyslet! Diletantská práce, která za nic nestojí a k ničemu není! Ožeň se, ožeň, příteli! Udělal bych to také, kdybych se nebyl zavázal slibem, že nebudu nikdy nic dělat! Ožeň se, a kéž

ti, jak praví naši básníci, dva fénixové zůstanou navždy něžně spojeni! Přátelé, piju na zdar našeho hostitele!“

„A já,“ odpověděl filozof, „připíjím na brzké zakročení nějakého mého ochranného božstva, které by jej podrobilo zkoušce neštěstí a dopomohlo mu tak ke skutečnému štěstí!“

Po tomto přípitku, dost podivném, stolovníci vstali a napřáhli k sobě pěsti jako boxeři před zápasem. Potom je opět spustili a sklonili hlavy; rozloučili se vespolek.

Z popisu salónu, kde se slavila tato cizokrajná hostina, z oděvu stolovníků, ze způsobu, jakým se vyjadřovali, a možná také, že z jejich zvláštních zvyků čtenář uhodl, že jde o Číňany. Nikoliv však o ony „nebešťany“, kteří žili izolovaně za Velkou zdí jako kus drahocenného porcelánu, nýbrž o novověké obyvatele „nebeské říše“, poevropštělé studiem, cestami a častým stykem se západními vzdělanci.

Ve skutečnosti šlo o salón na jedné z květinových lodí, plavících se po Perlové řece v Kantonu, kde bohatý Kin-fo, provázený nerozlučným filozofem Wangem, zrovna hostil své čtyři nejlepší přátele z mládeže – Pao-šena, mandarína čtvrté třídy s modrým knoflíkem, Jin-panga, značně bohatého obchodníka s hedvábným zbožím z Lékárnické ulice, zarytého světáka Tima a učence Huala.

A tak minul dvacátý sedmý den čtvrtého měsíce za první z pěti ponůček, na něž se tak poeticky dělí hodiny čínské noci.

II. KAPITOLA

Kde jsou Kin-fo a filozof Wang vylíčení v příznivějším světle

Vystrojil-li Kin-fo svým přátelům onu hostinu na rozloučenu v Kantonu, učinil tak proto, že v hlavním městě provincie Kuang-tungu částečně prožil svoje mladá léta. Z četných přátel, které má zajisté každý bohatý a štědrý mladík, mu v tu dobu zbyli jen ti čtyři, které pozval na květinovou loď. Ostatní, rozprášené náhodami života, by hledal nadarmo.

Kin-fo bydlel tehdy v Šanghaji a chtěl své nudě dopřát změnu vzduchu. Vyjel si tedy na několik dní do Kantonu. Ale téhož večera hodlal vsednout na parník, který zajíždí do četných přímořských měst, a vrátit se pokojně do svého jamenu.

Wang Kin-foa doprovodil, filozof nikdy svého žáka neopouštěl, takže ten neměl nikdy nouzi o lekce. Je však třeba po pravdě říct, že se o ně moc nezajímal. Kolik dostal lekcí, tolik zásad a výroků přišlo nazmar. Ovšem „poučující mudrc“, jak jej nazval světák Tim, se nikdy nedokázal nabažit jejich rozdáváním.

Kin-fo byl rázovitým příkladem severního Číňana, kteří se nikdy nespojili s Tatary a jejichž národ prochází postupnou proměnou. Podobné jméno byste v jižních provinciích, kde vyšší

i nižší třídy těsněji splynuly s mandžuskou národností, jen těžko hledali. Kin-fo neměl v žilách ani kapku tatarské krve – ani po otci, ani po matce, jejichž rodiny od podmanění nevystupovaly z ústraní. Byl velký, urostlý, spíše bílý nežli žlutý, a maje obočí narýsovaná přímou čarou, oči téměř vodorovné a sotva zřetelně vyběhající ke skráním, rovný nos a tvář ani trochu plochou, byl by se mohl důstojně postavit po boku i nejkrásnějším zjevům západních národů.

V Kin-foovi bylo možné rozpoznat Číňana podle pečlivě oholené lebky a podle nádherného copu, který mu z týlu splýval na záda jako uhlový had. Byl velice dbalý o svůj zevnějšek, nosil pěkný knír, opisující oblouk nad jeho vrchním rtem, a okrasnou nálepkou, které tvořily dohromady věrnou podobu pomlčky v notové osnově. Jeho nehty byly přes centimetr dlouhé na důkaz, že je z třídy zámožných lidí, kteří mohou být živi, aniž by cokoli dělali. Jeho nenucená chůze a hrdě nesená postava pak dovršovaly uhlazenost, jevící se v celém jeho zevnějšku.

Kin-fo se narodil v Pekingu, a na tuto přednost jsou Číňané velice hrdí. Kdo by se ho na to tázal, mohl pyšně odvětit: „Jsem shora!“

Když spatřil světlo světa, jeho otec Čung-hou skutečně bydlel v Pekingu a trvale se usadil v Šanghaji, když bylo Kin-foovi šest let.

Tento důstojný Číňan, pocházející ze znamenité rodiny na severu říše, byl nadán jako jeho krajané nevšedními vlohami k obchodu. V prvních letech jeho kariéry pro něj bylo všechno, co plodila tato bohatá a tak lidnatá země: svatauský papír, sučeuské hedvábí, formoský kandysový cukr, hankeské a fušanské čaje, honanské železo, měď a mosaz z provincie Jinan – předmětem obchodu a podstatou zisku. Jeho hlavní kupecký dům, jeho „hong“, stál v Šanghaji, ale měl i pobočky v Nankingu, Tchien-t'ínu, Macau a v Hongkongu. Protože se aktivně účastnil

Kin-fo

proevropského hnutí, dopravovaly anglické parníky jeho zboží a podmořské elektrické vedení mu přinášelo obrat v podobě lyonského hedvábí a kalkatského opia. Žádná z těchto pomocnic pokroku, pára nebo elektrina, se u většiny Číňanů neseťkávala s odporem, i když se jim mandaríni ve vládě snažili všemožně překážet.

Krátce řečeno, Čung-hou si počínal v obchodování s vnitrozemím říše a ve stycích s portugalskými, francouzskými, anglickými a americkými obchodníky v Šanghaji, Macau a Hongkongu natolik obratně, že v době, kdy Kin-fo přišel na svět, se jeho jmění odhadovalo na více než čtyři sta tisíc dolarů.

Za několik dalších let pak tento výtěžek zdvojnásobil tím, že se pustil do nového, velice výnosného obchodu, který lze nazvat „dodávkou kuliů do zámoří“.

Jak známo, obyvatelstvo Číny, poeticky nazývané nebeskou říší, říší středu, říší nebo zemí květín, bylo díky rozloze tohoto ohromného území nespočetné.

Odhaduje se neméně než na tři sta šedesát milionů obyvatel. To je skoro třetina obyvatelstva na celé zemi. Jakkoliv chudý Číňan sní málo, přece jen jíst musí, ale Čína ani při všech četných rýžových polích a nesmírných lánech, rodících proso a obilí, není s to, aby své obyvatelstvo uživila. Odtud pochází nadbytek lidí, kteří si nepřejí nic jiného než proklouznout pryč otvory, které anglická a francouzská děla prolomila v hmotných i mravních hradbách nebeské říše.

Tito lidé se pak hrnuli do Severní Ameriky a především do Kalifornie. A to v takových počtech, že kongres byl nucen proti tomuto přívalu, dost nezdvořile nazývanému „žlutý mor“, použít ochranných prostředků. Jak se zjistilo, padesát milionů čínských vystěhovalců by Čínu oslabilo jen nevalně, zatímco anglosaská národnost ve Spojených státech amerických by byla doslova pohlcena národností mongolskou.

Tak jako tak, stěhování nabylo náramných rozměrů. Tito řemeslně zruční kuliové, jimž k obživě stačila hrst rýže, šálek čaje a dýmka tabáku, se rychle zabydleli u Solného jezera, ve Virginii, v Oregonu a zvláště v Kalifornii, kde snížili nemalou měrou cenu ruční práce.

Vznikly proto společnosti, které tyto vystěhovalce, již vyžadovali tak malý náklad, přepravovaly. Pět jich shánělo dodávky v pěti provinciích nebeské říše, šestá sídlila v San Francisku. Ony vyvážely, tato zboží přijímala. Pobočka Ting-tong pak obstarávala zpáteční dovoz.

Zde je třeba vysvětlení.

Číňané sice rádi opouštěli vlast, aby hledali štěstí u „Melikenů“, jak označovali obyvatele Spojených států amerických, ale pod podmínkou, že jejich ostatky budou svědomitě dopraveny nazpět a pohřbeny v rodné zemi. Šlo o jednu z hlavních podmínek smlouvy, doložku *sine quanon*,*) která společně ukládala závazek vůči vystěhovalcům, jež nebylo možné žádným úskokem obejít.

Nejdůležitějším úkolem Ting-tongu, jinak také řečeného „přepravce mrtvých“, který vládl zvláštními základními jistina-
mi, bylo dodávat náklad „lodím nebožtíků“, jež „plné“ vyplouvaly ze San Franciska do Šanghaje, Hongkongu nebo Tchient-
-ťinu. Nový obchod. Nový pramen zisku.

Obratný a podnikavý Čung-hou si něco takového nemohl nechat ujít. Když roku 1866 zemřel, byl ředitelem kuangtungské společnosti v provincii téhož jména a náměstkem ředitele „sběrný mrtvých“ v San Francisku.

Onoho dne Kin-fo, nemaje již ani otce ani matku, zdědil jmění odhadující se na čtyři miliony franků, uložené v akciích ústřední kalifornské banky, které si moudře ponechal.

*) Nezbytná

Wang

Po ztrátě otce by se mladý devatenáctiletý dědic ocitl na světě úplně sám, kdyby ovšem neměl Wanga, nerozlučného Wanga, který u něho zastával roli rádce a přítele.

Ale kdo byl tento Wang? Sedmnáct let žil v šanghajském jamenu. Než se stal Kin-fovým společníkem, býval společníkem jeho otce. Ale odkud se vzal? Jakou minulost měl za sebou? Na tyto otázky, dost temné, by dovedli odpovědět jedině Čung-hou a Kin-fo.

A kdyby uznali za vhodné tak učinit, což je ale dost nepravděpodobné, vyšlo by najevo toto:

Čína je říší známou tím, že tamní odboje trvají mnoho let a pobuřují na sta tisíce lidí. V 17. století pak slavná čínská dynastie Mingů panovala nad říší již více než tři sta let, roku 1644 však hlava této dynastie, která byla příliš slabá proti buřičům ohrožujícím hlavní město, požádala o pomoc tatarského krále.

Chán prosbě ochotně vyhověl, překvapil a zahnal povstalice, potom ale využil okolností, svrhl z trůnu toho, který jej přivolal na pomoc, a za císaře prohlásil svého vlastního syna jménem Šun-č'.

Od té doby čínská moc ustoupila moci tatarské a na trůnu seděli mandžusští císaři.

Obě národnosti, zejména v nižších vrstvách obyvatelstva, postupně splynuly. U bohatých rodin na severu se však rozdíl mezi Číňany a Tatary zachoval patrněji. Dosud se od sebe velmi liší a nejvíc je to patrné v severních provinciích říše. Tam se uchýlili „nesmiřitelní“, kteří zůstali věrni padlé dynastii.

Z nich pocházel Kin-foův otec, který se odmítal k Tatarům hlásit. Vzpouza proti cizáckým vládcům, kteří už na trůnu seděli přes tři staletí, by v něm byla nalezla ochotného příznivce.

Netřeba podotýkat, že jeho syn Kin-fo s ním v politických otázkách naprosto souhlasil.

Roku 1860 stále ještě panoval I-ču, který vypověděl válku Anglii a Francii. Tato válka skončila smlouvou uzavřenou v Pekingu dne 25. října zmíněného roku.

Ale již před tím ohrožovala panující dynastii strašlivá vzpoura. Byli to takzvaní chángmáo čili Tchaj-pchingové, „dlouhovlasí buřiči“, kteří se v roce 1853 zmocnili Nankingu a roku 1855 Šanghaje. I-ču zemřel a jeho mladému synovi se podařilo Tchaj-pchingy porazit jen s velkými obtížemi. Bez pomoci místokrále Lia, prince Kunga a předka anglického plukovníka Gordona by si nebyl uchránil půdu pod nohama.

Úmyslem Tchaj-pchingů, zarytých nepřátel Tatarů, kteří se připravili k odboji, bylo dosadit na místo dynastie Čchingů dynastii Wangů. Skládali se ze čtyř zvláštních sborů: úkolem prvního s černou korouhví bylo zabíjet, úkolem druhého s rudou korouhví pálit, úkolem třetího se žlutou korouhví drancovat, a úkolem čtvrtého s bílou korouhví zásobovat ostatní tři sbory.

V Kuang-si se odehrály důležité bitvy. Su-čou a Ťia-sing vzdálené pět mil od Šanghaje se dostaly do moci buřičů a byly jenom stěží zase dobyty císařským vojskem. Na značně ohroženou Šanghaj byl dokonce dne 18. srpna 1860 veden útok, právě když generálové Grant a Montauban, velitelé anglicko-francouzské armády, stříleli z děl do opevnění Dagu.

Tou dobou bydlel Čung-hou, Kin-foův otec, na statku v blízkosti Šanghaje, nedaleko velkolepého mostu, kterým čínští inženýři překlenuli řeku Su-čou. Vzpouru Tchaj-pchingů nehodnotil nijak nepříznivě, protože se zaměřovala především proti tatarské dynastii.

Za těchto poměrů se večer dne 18. srpna, když byli povstalci odrazeni od Šanghaje, náhle rozlétly dveře Čung-houova domu. Čung-houovi padl k nohám uprchlík, jemuž se poštěstilo uniknout svým pronásledovatelům. Nešťastník už neměl ani zbraň,